РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, мені-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., второк 2-го жовтня 1917. Ч. 116. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, October 2, 1917. No. 116.

Др. ГОРБАЧЕВСЬКИЙ — ПЕРШИЙ МІНІСТЕР-УКРАЇНЕЦЬ В АВСТРІЙСЬКІМ КАБІНЕТІ.

ТОРЖЕСТВЕННЕ ПРИВИТАНЄ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО У ВІДНИ.

Большевики мають на конґресі значну перевагу. — Керенський боронить своєї політики.

Злучені Держави грозять Росії позбавленєм її всякої помочи.

Вісти з України.

Др. Горбачевський — перший Українець в австрійськім кабінеті.

Швайцарська часопись „Нає Ціркер Цайтунг" з 31. серпня 1917, подає за віденською урядовою ґазетою „Вінер Цайтунг" телеґрафічну відомість про іменованє нового австрійського кабінету.

МІЖ ІМЕНОВАНИМИ Є ОДИН УКРАЇНЕЦЬ — РАДНИК ДВОРУ ДР. ГОРБАЧЕВСЬКИЙ З ПРАГИ.

Є він одним з 4-ох міністрів без теки, але поручено йому приготовні праці для створення нового міністерства народного здоровля.

* * *

Др. Антін Горбачевський — се перший міністер-Українець в австрійськім кабінеті. Він займав доси становище професофа хемії у висшій школі в Празі. Др. Горбачевський був ще перед війною іменований членом австрійської палати панів.

* * *

Перша згадка про намір австрійського правительства, щоби в склад коаліційного кабінету війшов також заступник Українців, була в телеґрамі з дня 21. червня, коли то цісар поручив був ґр. Клям-Мартініцови утворити новий кабінет міністрів.

Однак утворене такого кабінету з причини протесту зі сторони Поляків йому не вдало ся і австрійський цісар поручив тоді др. Зайдлерови, теперішному президентови австрійського кабінету, утворити тимчасовий кабінет. Телеграма з 24. червня подала була вістку про новоіменованих міністрів, однак між ними не було поданих жадних міністрів без теки, яко заступників поодиноких народів. Правдоподібно кабінет зістав доперва опісля ними доповнений.

Привитанє митрополита Шептицького у Відни.

Відень, 27. серпня. — **Львівський український митрополит, ґраф А. Шептицький, прибув вчера до Відня. На двірци повитали його торжественно віденські Українці. В почекальни, прикрашеній цьвітами, зібрало ся понад 500 осіб, між котрими були всі українські посли і українське духовенство. Митрополита, котрий виглядає умучено і вже з посивілою бородою, повитав віцепрезидент парляменту, проф. Юліян Романчук. Митрополит подякував за сердечний привіт, по чім відспівано „Ще не вмерла Україна". Відтак митрополит відїхав з Романчуком автомобілем. На улюбленого князя церкви посипав ся дощ цьвітів.**

По коротнім побуті у Відни митрополит вертає до Львова.

Відень, 29. серпня. — **Цісар наділив митрополита Шептицького великим хрестом ордену Леопольда.**

(„Нає Ціркер Цайтунг").

В РОСІЇ.

ОТВОРЕНЄ ДЕМОКРАТИЧНОГО КОНҐРЕСУ.

ПЕТРОҐРАД, 27. вересня. (Телеґрама спізнена). — **Нині розпочало ся в міськім театрі перше засіданє демократичного конґресу при співучасти 1.200 делеґатів.**

Президия конґресу складає ся з 12 делеґатів: з **5 представників рад роб. і салд. депутатів з 5 представників селян і з 2 представників інших груп.**

Всі члени провізоричного правительства з президентом Керенським на чолі були присутні підчас отвореня конґресу. В окремій льожі заняли місця члени заграничних посольств.

Наради конґресу отворив **Чхеідзе,** президент Центральної Ради робітничих і салдатських депутатів. **У своїй вступній бесіді вказав він незвичайно трудне положенє Росії та на потребу утвореня сильної революційної власти, яка була би відповідальна перед всіми народними елєментами.**

Другий з ряду промовляв **Авксентієв,** президент Ради селянських депутатів. **Він заявив у своїй бесіді, що для демократії прийшов час зібрати разом всю політичну мудрість, щоби ратувати здобутки революції. Коли їх тепер не обезпечить ся, то вони будуть виставлені на нову катастрофу, якій не дасть ся запобігти.**

Керенський боронить правительство.

Появленє Керенського на естраді повитано оплесками, але лише зі сторони меньше радикальних делеґатів. **Керенський виголосив свою промову у тоні, визиваючім своїх ворогів. Його промова мала взагалі характер оборони діяльности правительства під його проводом яко президента.** Його промову переривали часто оклики то одної то другої групи, що нераз спричиняло кілька хвиль триваючу суперечку.

Коли Керенський згадав про ваганє ради роб. і салд. депутатів в Гельзінґфорсі (Фінляндія), яка не хотіла виступити проти поновного скликаня фінляндського сойму, забороненого російським правительством, дали ся чути сильні оплески зі сторони большевиків. Коли відтак Керенський прийшов знова до голосу, крикнув в сторону большевиків: „Тіште ся, мої товариші, але памятайте, що німецька фльота на Балтійськім мори є готова до нападу".

Делеґати з правиці почали кепкувати собі з большевиків, запитуючи їх, длячого вони тепер не плещуть в долоні, бо прецінь Німці є їх приятелями.

Дальше заявив Керенський, що **правительство подало було програму своєї діяльности вже на конґресі в Москві.** Відтак подав кілька заміток щодо справи заговору ґен. Корнілова. Керенський сказав, що він вже від довшого часу знав про те, що заговір проти правительства приготовляєть ся, і зробив потрібні кроки, щоби його здавити.

Від часу іменованя ґен. Корнілова головним командантом війск правительство без перестанку одержувало ріжні ультимати з головної кватири. В однім з таких ультиматів ґен. Корнілов грозив навіть, що розжене конґрес в Москві, коли його жаданя не будуть сповнені. Після опорожненя Риґи жаданя ґен. Корнілова були щораз висші.

Дальше заявив Керенський, **що добро Росії вимагає привернення порядку і карности в армії і в нутрі держави.** Коли він се говорив, з ґалерії роздав ся голос: „Ви самі є головною причиною нещастя в краю!"

В салі дали ся чути оплески і оклики невдоволеня. Коли хтось в салі закликав, щоби критик підніс ся з місця, встав простий жовнір і, оперши ся о поруче, слухав спокійно окликів протесту зі сторони прихильників Керенського.

Се був одинокий надзвичайний випадок, який мав місце в першім дни нарад.

Промова міністра війни.

По Керенськім забрав голос міністер війни, ґен. Верховський. Його промову нагороджено гучними оплесками, коли згадав про безуспішні змаганя Німеччини, щоби коштом Росії заключити окремий мир.

Міінстер війни говорив:

„Наші союзники відкинули ганебні мирові предложеня наших ворогів. Наші союзники є тоїсамої гадки, що й я, що російська армія відкриє свою груд, аби ратувати вітчину".

Дальше міністер війни заявив, **що з цілою енерґією буде поступати, аби привернути карність в армії.** Про відносини, пануючі в армії, висловив ся він отсими словами:

„Дванайцята армія коло Риґи не вагала ся бороти ся і вмирати, але ми потребуємо мужів, щоби бороти ся і віднести побіду. Таксамо фльота не вагаєть ся бороти, але мордує своїх офіцирів. Ми чуємо богато похвальних слів про армію і фльоту, однак маємо також велике число дезертирів. Славні побіди на полуднево-західнім фронті в липни скінчили ся ганебною утечею. За боєвим фронтом маємо резерви, але люди на фронті не користають з того, бо вони ширять лише незгоду, і полки, які вже вславили ся, не можуть таких людий до себе приймати".

Вкінци подав міністер війни плян щодо іменованя нових командантів і щодо реформи армії на революційних підставах, опираючи її на взаївнім довірю офіцирів і жовнірів.

Свою промову закінчив він словами:

„Війну мусить вести ся дальше, доки ми не будемо певні, що всіми ожиданий мир є миром свободи".

Чернов назвав Каледіна „нужденним".

ПЕТРОҐРАД, 29. вересня. — Чернов, промовляючи в імени робітників і жовнірів, **критикував поступоване козацького атамана Каледіна, називаючи його „нужденним".**

Тоді один з присутних козаків закликав: **„Ви не важте ся зневажати ґен. Каледіна".** На се завважав другий козак: **„Говоріть дальше, Каледін є зрадником".**

Нарід за Керенським.

ПЕТРОҐРАД, 29. вересня. — Суський, приватний секретар Керенського, подав отсі поясненя щодо загального політичного положеня:

„Нарід є по стороні Керенського. На се вказує отворене конґресу. Большевики становлять лише незначну меньшість. Центр, який находить ся під проводом Чернова, є також за Керенським, лише не годить ся на жадну згоду з кадетами. Се є непрактичне і неможливе".

Ходить чутка, що Керенський виголосить небавом другу бесіду, в якій виступить проти своїх ворогів.

Міністер внутрішних справ зарядив арештоване Леніна.

ПЕТРОҐРАД, 27. вересня. — Міністер внутрішних справ видав наказ, щоби арештувати Леніна, коли би показало ся, що він дійсно находить ся в Петроґраді. Однак арештоване не може відбути ся в салі, в якій демократичний конґрес відбуває засіданє.

В Петроґраді арештовано 17 німецьких аґентів.

ПЕТРОҐРАД, 27. вересня. — Вечірні часописи доносять про арештоване 17 аґентів, приналежних до німецької шпигунської орґанізації. Всі арештовані аґенти були шведського походженя.

Зарядженя для охорони демократичного конґресу.

ПЕТРОҐРАД, 27. вересня. — Подібно, як в Москві, таксамо і тепер пороблено всякі зарядженя для забезпеченя демократичного конґресу, лише з тою ріжницею, що сього не робило тут правительство, але орґанізаційний комітет і місцева рада роб. і салд. депутатів.

По всіх усюдах є уставлені сторожі. Жадному автомобілеви не вільно зближити ся до театру, в якім відбувають ся наради конґресу. Останної ночи перед отворенєм конґресу переведено точну ревізію в пивницях під театром і усунено всіх мешканців з будинку.

Меньшевики за утворенєм коаліційного кабінету, однак з виключенєм кадетів.

ПЕТРОҐРАД, 29. вересня. — **Делеґати меньшевиків-соціял. демократів відбули вчера свої наради. 81 голосами проти 77 ухвалено попирати утворене коаліційного кабінету,** в якім мала би бути заступлена також буржуазія. **Відтак 86 голосами проти 51 ухвалено, щоби в коаліційнім кабінеті не мали своїх представників кадети.**

Делеґати меньшевиків соціял. революціонерів перевели 91 голосами проти 87 також ухвалу, щоби утворити коаліційний кабінет з виключенєм кадетів.

Терещенко позістає надальше в кабінеті.

ВАШІНҐТОН, 29. вересня. — Півурядові вісти, які наспіли до тутешного російського посольства, стверджують, що заступник президента і міністер для загр. справ, **Терещенко, який був вніс резиґнацію, рішив ся цофнути свою резиґнацію і позістати надальше в кабінеті, беручи на згляд трудне положенє Росії.**

Кріза прийде, коли обі сторони предложать свої програми.

ПЕТРОҐРАД, 29. вересня. — **Крізи на нарадах демократичного конґресу можна надіяти ся кождої хвилі. До неї прийде, скоро лише обі противні сторони виступлять на конґресі зі своїми програмами.**

Теперішну хвилю використують обі сторони на аґітацію. Як большевики так і умірковані соціялісти, меньшевики, роблять великі зусиля, щоби приєднати собі як найбільшу скількість прихильників.

Крізи надіють ся доперва в слідуючім тижни.

Росія мусить вести дальше війну, коли хоче числити на поміч Злучених Держав.

ВАШІНҐТОН, 29. вересня. — **Американське правительство дало Росії до пізнаня, що вона мусить дальше провадити війну та що від сього буде також зависима дальша поміч Злучених Держав для Росії.**

Американське правительство відносить ся з повним довірєм до правительства Керенського, яке через своїх заступників, Керенського і ґен. Верховського, дало на демократичнім конґресі поновне запевненє щодо дальшого веденя війни.

В дипльоматичних кругах надіють ся, що большевики вправді не внесуть на конґресі резолюції в справі окремого мира з Німеччиною, але в справі загального мира. Але під сю пору після гадки тутешних дипльоматів нема майже ріжниці між окремим миром з Німеччиною, а миром загальним.

В тутешних російських урядових кругах панує переконанє, що остаточно большевики будуть побиті. Вони вважають також виключеним, щоби Керенський заключав з большевиками якусь угоду.

Помимо однак урядових і півурядових запевнень панує в тутешних дипльоматичних кругах обава, щоби большевики, які, як се дотепер здаєть ся, мають перевагу на конґресі, не взяли правительства у свої руки.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ухвали конґресу представників недержавних народностий Росії в Києві.

ПЕТРОҐРАД, 1. жовтня. — На останнім засіданю конґресу представників недержавних народностий Росії в Києві принято резолюцію, в якій говорить ся, що **Росія мусить бути федеративною демократичною републикою.**

Кождий нарід в Росії, вчисляючи козаків, мусить одержати висший степень автономії, якої підставу мають уложити установчі збори, котрі кождий нарід з окрема в тій цїли має скликати.

Дальше в резолюції взиваєть ся, щоби російське міністерство для загр. справ покликало сейчас до житя окрему комісію, зложену з представників кождого народа в Росії, котра має заступати національні інтереси підчас мирової конференції.

Також належить покликати до житя раду національностий, якої задачею є забезпечити здійсненє принципу федеративної републики.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	в Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

З біжучої хвилї.

Др. Е. Дж. Ділон помістив у лондоньскім маґазині „Фортнайтлі Ревю" (за вересень) артикул, в якім висказує свої гадки про теперішне політичне положенє у воюючих державах і про їх вигляд на случай мира.

Професор Ділон був через 20 літ приятелем найбільших політиків. Він був урядовим дорадником гр. Вітте, бувшого російського посла, підчас мирової конференції в Портсмут після російсько-японської війни.

Він жив у всїх головних европейських державах і знає 9 ріжних мов. Як показуєть ся з його артикула, проф. Ділон перебував також на Україні, будучи професором на харківськім університеті, і знає українську мову.

Понизше наводимо частину його артикула, яка відносить ся до української справи:

Положенє Росії є зависиме не так від форми державного устрою, який вона остаточно може приймити, але радше від змагань многих народів, входячих в склад Росії. Коли ся спільна цілість розлетить ся на складові етноґрафічні елементи, тоді Німеччина буде мати широке поле для своїх здобутків в часї мира, які будуть для неї чимось ще більшим ніж винагородженем хочби за найбільщі втрати, які могла би завдати їй яканебудь мирова програма аліянтів.

Великороси, які були дотепер пануючим народом, а які числять около 47% всього населеня Росії, стали хвилево визнавцями людсько-політичних доктрин, які осуджують дальше пановане над иншими народами. А сї народи нетерпеливо дожидають хвилї, коли стануть власними господарями.

Нічого иншого, як лише відокремлене вдоволить Фінляндців, котрі ожидають мирового конґресу, від якого надіють ся признаня їм независимости. **Українцї на полудни стремлять до тоїсамої цїли. Вони також домагають ся утвореня своєї власної політичної цїлости, независимої від Великоросії. І вони здійснять своє бажане, коли візьмуть ся до діла обережно і справно. Я знаю сей нарід, їх мову і лїтературу, їх історію і змаганя. Я жив між ними, будучи професором на університеті в Харкові.**

Независима Україна, вдячна Австрії, котра її все підбадьорювала, обіймала би Одесу, як також Київ, Харків і Полтаву, і в сей спосіб позбавила би Росію найбільше урожайних ґуберній і відтяла би її від Чорного моря. Утворене сеї держави було би головною підвалиною мирової програми центральних держав.

З приводу угоди російського тимчасового правительства з Українською Центральною Радою професор барон Б. Е. Нольде помістив у 157. числї петроґрадської „Рѣчи" (з 20. липня) статю, в якій остро накинув ся на тимчасове правительство за його уступки в користь Українцїв. Спеціяльно напав він на мінїстра заграничних справ, М. Терещенка, кажучи, що створенєм України він відтяв Росію від Чорного моря.

Російсько-українську угоду барон Нольде назвав „односторонним актом державно-правового обману", заключеного з одної сторони зі **„старим европейським, політичним борцем, вихованим в школї тонких політичних формул і загальної політичної боротьби" (з Грушевським), а з другої сторони з „недосьвідченим і зовсїм невишколеним революційним ентузіязмом".**

ВИСЛІД НАРАД ДЕМОКРАТИЧНОГО КОНҐРЕСУ ЩЕ НЕПЕВНИЙ.

Хоч демократичний конґрес в Петроґрадї вже від четверга відбуває наради, то помимо так довгого протягу часу годї нинї предвидїти, по чиїй сторонї буде побіда і який буде вислїд нарад конґресу. Чи верх візьмуть большевики, чи при кермі останеть ся надальше правительство Керенського, яке може числити на поперте зі сторони умірковаиих соціялїстичних сторонництв і деяких ґруп консервативних, — отсе є нинї найважнїйшим питанєм хвилї. Від розвязаня сього питаня зависить доля будучої російської держави.

Перед місяцем не могло бути найменьшого сумніву, що властива революційна демократія складаєть ся головно з меньшевиків (умірковаиих ґруп партії соціял-демократичної і соціял-революціонерів). Міські вибори в Петроґрадї, Москві і инших містах Росії виказали, що большевики мають за собою не більше як одну четверту часть соціялїстичних елєментів. Таксамо ухвали останного конґресу центральної ради робітничих і салдатських депутатів були доказом, що меньшевики мають в радї велику перевагу та що вплив большевиків з кождим днем щораз більше малїє.

Нинї маєть ся справа зовсїм навідворот. В протягу останних трох тижнів наступила в Росії основна зміна. А причиною сеї наглої переміни була ворохобня ґен. Корнїлова. Якінебудь були би причини ворохобнї ґен. Корнїлова, то в кождім случаю Петроґрад бачив у нїй змаганє реакції для знищеня здобутків революції. Всї крайні радикальні елєменти в Росії є фанатиками щодо революції, а зокрема большевики вважають себе одинокими людьми, які стоять на сторожи свободи, здобутої революцією. Кожде змаганє чи то козаків, чи думи, чи представників богатих верств большевики сейчас пятнували яко змаганє, маюче на цїли знищенє революції. Большевики кинули навіть підозрінє на перших і найголовнїйших провідників, як Керенського, Церетелїя і других, закидаючи їм, що вони разом з консерватистами і буржуазією хочуть повалити революцію.

Таке поступованє большевиків довело до того, що правительство Керенського вважало за конечне силою здавити дїяльність большевиків. По невдалих заворушенях в липни головний провідник большевиків, Николай Ленїн, мусїв утікати з Петроґраду, хоронячи ся перед арештованєм. Від того часу вплив большевиків почав малїти і, коли би не ворохобня ґен. Корнїлова, большевики були би нинї може зовсїм без впливу і значіня.

Ворохобня ґен. Корнїлова була на руку большевикам. Вони піднесли свої голови. Ворохобня ґен. Корнїлова дала їм нагоду представити правительство у сьвітлї, як найбільше ворожім і для революції небезпечним. Большевики закинули Керенському впрост змову з Корнїловом проти пролєтаріяту.

Революційна горячка огорнула тодї широкий загал, а передівсїм населенє Петроґраду. В одній хвилї большевики здобувають перевагу в петроґрадській радї робітничих і салдатських депутатів. Вслїд за нею йдуть також місцеві ради в Москві, Харкові і в инших містах Росії. Вплив большевиків з кождим днем почав нагло зростати. Хто з них має взагалї рішучу перевагу, годї нинї сказати. Доперва на демократичнім конґресї обі сторони зміряють свої сили. Недалека будучність викаже, хто з них має більшу силу: чи большевики, чи меньшевики.

Перші, хоч дуже скупі вісти, вказують, що перевага є по сторонї большевиків. З деяких дотеперішних голосовань підчас демократичного конґресу виявило ся, що обі фракції меньшевиків, то є в партії соціял-демократичній і в партії соціял-революціонерів, числять заледви около 350 голосів. В конґресї бере загалом участь около 1.200 делєґатів. Якою скількостю голосів розпоряджують большевики, не знати. В конґресї бере участь також значне число таких делєґатів, котрих становище не є покищо вияснене і про котрих нинї годї сказати, чи вони стануть по сторонї большевиків чи по сторонї меньшевиків і правительства Керенського.

Як доносять телєґрами, обі сторони лагодять ся до рішаючого бою. До властивого бою прийде тодї, коли обі сторони виступлять зі своїми програмами перед конґресом.

Заходи Української Центральної Ради в справі автономії України.

Делєґація Української Центральної Ради до центрального російського правительства.

—o—

Дня 13. мая до Петроґраду виїхала делєґація Центральної Ради і Війскового Ґенерального Комітету в складі — В. Винниченко, С. Єфремов, М. Ковалевський, Г. Одинець, Д. Коробенко, І. Снїжний, М. Письменний, полковник Ол. Пилькевич, Д. Ровинський. Сїй делєґації було припоручено домагати ся від тимчасового уряду виданя акту з принципіяльною згодою на право України мати національно-територіяльну автономію, призначенє комісаря в справах України при тимчасовім правительстві і правительственного комісаря на всю Україну з краєвою при нім Радою, асиґнованє гроший на культурно-національні потреби українського народу і инші справи.

Дня 16. мая делєґація в повнім складі була у голови ради мінїстрів, кн. Львова, і передала йому докладну записку, в якій говорило ся про ґрунтовні домаганя українського народу. Делєґація забажала, щоби правительство розглянуло записку разом з делєґацією. Кн. Львов на се згодив ся.

Дня 17—18. мая делєґація, подїлившись на кілька ґруп, була у мінїстрів Чернова, Мануйлова, і голови ради робітничих і салдатських депутатів, Чхеїдзе, і вела переговори в українських справах.

Дня 20—21. мая засїдала урядова комісія разом з делєґацією. По частях обговорювали докладну записку делєґації Центр. Ради. Але до остаточної згоди не прийшли, бо урядова комісія заявила, що задовольнити вимоги У. Ц. Р. неможливо. Делєґація заявила, що в такім разї Ц. Р. не може відповідати за лад та спокій на Україні; виїхала з Петроґраду, оставивши ще на кілька днів трох членів делєґації ждати офіціяльної відповіди уряду, але і ті, не діждавшись, виїхали.

—o—

ПІД ОСОБЛИВУ УВАГУ ТИМЧАСОВОМУ УРЯДОВИ І РОСІЙСЬКІЙ ДЕМОКРАТІЇ.

(Докладна записка делєґації Української Центральної Ради коаліційному мінїстерству та виконуючому комітетови Ради Робітничих і Салдатських депутатів).

Зріст українського руху, що так інтензивно проявив себе в днї революції, вимагає нових метод для його оцїнки, нових підходних стежок, не кажучи вже про саме фактичне познайомлене з його проявом. Тимчасом в сїй галузї все лишило ся по давному й російські громадянські круги щодо українського руху по більшости стають на старі невиразні позиції. Се вже й тепер сумно відбиваєть ся на взаїмних відносинах двох братних народів, а на будучий час загрожує дуже й дуже небажаними ускладненями, для полагодженя й застереженя яких повинні бути з обох сторін вжиті міри державного та громадського значіня.

Для людий, що мало знайомі з історією й характером українського руху, цїлком не зрозумілий той розмах, який українство проявило з перших же днів революції. Те, що вважало ся дїлом невеличкого гуртка інтелїґенції, раптом набуло масового характеру: національні гасла й вимоги стали популярними в народних масах. Пояснюєть ся се тим, що український рух, по сути глибоко демократичний, завше стояв на ґрунтї народних потреб, широко обхоплюючи їх, і завше говорив мовою приступною й зрозумілою народови про його власні справи. Ось через що з самого-ж початку вільного житя сей рух зробив ся орґанізуючою силою, лютом (споєнем), ось через що до нього підгортали ся все більші маси народу, справедливо бачучи іменно тут гарантію здійсненя своїх загально людських і національних потреб та вимог. Відроджена українська преса що дня приносить звістки про те, як серед українських народних мас все більше й більше виявляєть ся громадянська й національна сьвідомість; українське село орґанізуєть ся під гаслами, які виставив український рух. Про теж саме говорять численні й многолюдні зізди, які відбувались на Україні за останний час: кооперативні, селянської спілки, військові, національні в широкім розуміню слова, педаґоґічні, партійні й инші. Сї зізди представили в цїлости міліонову масу (сам військовий зізд у Києві уявляв собою 993.400 зорґанізованих салдатів) і в розвязаню національних завдань виказали себе як одну душу, спільну.

При всїм неоднаковім складі своїх учасників всї названі зізди однодушно сходять ся в національних вимогах, як політичних (автономія й федерація) так і культурних (українізація школи, громадських інституцій то що), й визнають своїм вищим національним орґаном Українську Центральну Раду в Києві. Центральна Рада заложила ся в перших днях революції з метою дати орґанізаційні форми стихійному рухови на Вкраїні.

Будучи в центрі руху, вона дійсно послужила тою орґанізаційною підвалиною, коло якої почали збирати ся національні українські сили. Вона зуміла виробити й розповсюднити популярні та зрозумілі народні гасла нового державного ладу, і досягла значіня правдивого національного уряду на Вкраїні. Особливо се стало на певний ґрунт після того, як на велелюднім зїзді представників усіх зорґанізованих верств українського народу, що відбував ся у Києві на великоднім тижни, було відновлено та доповнено склад Центральної Ради. В сучасний момент вона являєть ся виборним орґаном національного представництва на Україні, авторітет і значінє якого лежить у загальнім визнаню його демократичними кругами українського населеня.

Здійснюючи тепер національно-культурну автономію українського народу, Центральна Рада відограє величезну орґанізаційну ролю, будучи натуральною сполукою для найріжнороднїйших верств українського народу. Строго демократична у своїм складі, збудована після зразку правильного представництва зорґанізованих сил, вона має й необхідний їй авторитет і засоби висловленя щирих бажань українських народних мас, які їй припоручили осьвітленє й оборону своїх інтересів. Голос Центральної Ради — се голос зорґанізованого народу. Тому він повинен мати відповідну вагу в державних справах, які торкають ся побуту й упорядкованя українського народу. З сього коротенького нарису видно, яку кольосальну, стихійно-орґанізаційну працю зробила за сї три місяцї українська демократія.

Як же ставить ся до сього во-істину казкового пробудженя 35-міліонового народу російське громадянство там на Україні? Треба з перших же слів сказати: відношенє не глибоке, не звязане інтересами революційної Росії, навпаки, погрожуюче многими ускладненями для всеї справи волї. Причин до сього богато. Головна-ж з них: клясові інтереси. Пануючі круги на Україні — не Українцї. Промисловість в руках буржуазії російської, еврейської, французької; торговий капітал, а також величезна частина аґрарної буржуазії складаєть ся з Поляків, Росіян і Українцїв, які давно звуть себе „русскими". Таксамо всї адміністраційні посади в руках не-Українцїв. Верстви-ж, яких визискують — селянство, більша частина міського пролєтаріяту, ремісники, дрібні урядники — се Українцї.

Таким чином в даний момент української буржуазії, котра визнає себе такою, на Україні нема. Єокремі особи, невеличкі ґрупи, котрі гуртують ся після своїх клясових інтересів коло економічно пануючих кляс, але кляс, повторюємо, ще нема.

Через се серед українських партій доси не було жадної, яка би в свою програму не внесла ідеї соціялїзму. Звичайно, сї окремі особи і ґрупи, завдяки клясовому привабленю скоро зіллють ся в одну компактну масу, заложать підвалини національно-визначеній українській буржуазії й розуміеть ся, боротьба за пановане повинна розгоріти ся між буржуазними верствами всїх націй на Україні.

І от, ся то перспектива боротьби і передбаченє перемоги української буржуазії настроює неукраїнські пануючі верстви населеня дуже ворожо до всього українського руху. До сього треба додати ще й цїлком національний момент. Всмоктавши з молоком самодержавя ідею централїзму, звикши дивити ся на Україну тільки як на Південно-Західний Край Російської Імперії, а на Українцїв, як на „хохловъ", що відріжняють ся від руських тільки деякими маленькими побутовими особливостями, не турбуючи ся нїколи про те, щоб познайомити ся з житєм „хохловъ" та їх ідеалами, що нїколи не вмирали, навіть під гнетом царизму, — буржуазна інтелїґенція не змогла, не знайшла в собі сили піднятись до правильного розуміня того процесу, що відбував ся весь час. І піддаючи ся сим двом силам — клясовому і національному еґоїзмови, — пійшла шляхом енерґічного опору орґанізації української демократії. Для сього вживали всїх можливих заходів.

Вони перекручували факти, як в пресї так і в обивательських розмовах, розпускаючи чутки про те, що „хохли хотять віддїлитись від Росії", що вони-ж збирають ся вигнати з України всїх не-Українцїв, бо, мовляв, їх гасло—„Україна—тільки для Українцїв", що взагалї, весь український рух без ріжниці соціяльно-політичних відмін, — се рух протиреволюційний, який вимагає негайного припиненя. І настільки їх налякав величезний зріст сього руху, що вони заразили своїм жахом навіть демократичні круги не-Українцїв. Коли в Києві мав зібрати ся Національний Всеукраїнський Конґрес, по місті почали ширити ся безглузді чутки про те, що Українцї мають думку оголосити сей конґрес українськими установчими зборами і після того вигнати всїх не-Українцїв. Не дивлячись на те, що програму засїданя конґресу оголошено ще ранїйше, що в нїй не було й натяку на установчі збори, всї неукраїнські елєменти, навіть і соціялїстичні ґрупи, повірили сим чуткам, перелякались і почали вживати заходів. На щастє вони вдали ся до найбільше раціональних заходів, тобто спитали самих Українцїв: чи правда се? Відповідь Українцїв заспокоїла і розвіяла на якийсь час тяжку атмосферу.

Але наскільки заразила ся і російська демократія настроєм російської буржуазії, наскільки ідея національного пановання на Україні російського народу, ідея господаря-власника, глибоко віла ся в сьвідомість навіть демократичних елєментів, показує те занадто підвисшений, ворожий настрій, під впливом якого, наприклад, предсїдателеви київської ради робітничих і салдатських депутатів на нарадї соціялїстичних орґанізацій всїх національностий вирвала ся погроза розіґнати штиками Український Конґрес. І треба зазначити, що ся погроза, ся ворожнеча, в більше або меньше культурній формі весь час ґнїздить ся в розуміню і буржуазних і небуржуазних кругах неукраїнського громадянства. Ніякі запевненя Українцїв не можуть побороти се розбурхане національне почуте хазяїна, якому хочуть нанести удар з боку підвладної до сього часу національности, вдарити самим фактом істнованя її, її зростаючої орґанізації і натурального (а не насильного) зіпхненя з позиції пануючих.

Виникає цїла низка фактів, в яких у більшій, або меньшій степени виявляєть ся та ворожнеча. Справа українського полку, якого орґанізацію всї неукраїнські верстви вважали мало не загином Росії, „ножем у спину революції" і такі инші страховини, тепер, коли військова влада визнала за можливе формувати з Українцїв цїлі корпуси, яскраво показала, що люди захищали не інтереси революції і Росії, а свої клясові або національні позиції.

Таксамо всї ті заходи, котрі за останний час визнані пануючими в Києві неукраїнськими кругами за необхідні, будують ся на тім же ґрунтї і не тільки не нахиляють ся до затвердженя і зміцненя демократичних основ, оголошених революцією, але навіть ідуть наперекір їм. Так, наприклад, постанова київської ради робітничих і салдатських депутатів про зїзди отверто і грубо ломить основи оголошеної волею революційного народу свободи зборів.

Від нинї після сеї постанови до Києва скликати зїзди можна лише з дозволу київської ради робітничих і салдатських депутатів. І не тільки з дозволу, але і по реґляментації ради. Сей захід мотивуєть ся тим, що в Києві за останний час буває дуже богато зїздів селянських, кооперативних, салдатських. Хоч у сїм мотиві і не згадуєть ся про те, що майже всї такі зїзди були українські, одначе кождому ясно, що постанову направлено виключно проти Українцїв.

Аналоґічне з тим бажанє київського виконуючого комітету громадянських орґанізацій виділити Київ в окрему адміністраційну одиницю, незалежну від цїлого краю.

Признаючи, що в зросійщенім за довгі роки абсолютизму Києві перевага неукраїнського елєменту не довговічна, що край з розвитком демократичних основ нового житя залле сей остров національними филями, пануючі елєменти старають ся обгородити його високим муром від рідної йому стихії, ізолювати його від краю.

Не маючи змоги в сїй короткій записцї привести всї видатні факти виявленя національної ворожнечі російського громадянства до українського відродженя, ми зупиняємо ся на зазначених прикладах.

Але зі свого боку ми вважаємо за свій громадянський і моральний обовязок зробити таку заяву. Таке відношенє визнаємо злочинним для справи революції, яке несе за собою тяжкі наслїдки для цїлої Росії.

Люди, які жиють по містах України, бачать перед собою зросійщені улиці сих міст, чують довкола жарґонну російську мову, забувають цїлком про те, що сї міста тільки дрібненькі островці в мори всього українського народу. Забувають, що через кілька років зросійщений елємент значної частини людности сих самих міст повернеть ся до рідної стихії, що зросійщенє деяких центрів України, котре здаєть ся таким повним, є тимчасове явище, утворене ненормальними обставинами знищеного абсолютизму і централїзму, який намагаєть ся вратувати свої позиції.

Мало того. Засліплені клясовим або національним еґоїзмом, загіпнотизовані в сїй примірній видимости свого національного пановання, сї люди не хочуть рахувати ся з тим, що вже істнує не тільки сьвідомість його у звязку з інтересами всеї державної цїлости.

Всї ті численні зїзди (селянські, кооперативні, партійні, загально-національні), на які були делєґовані представники міліонової зорґанізованої української демократії, повинні би вже переконати всїх, що українських рух — се не вигадка горстки інтелїґентів, як його повсякчас рекомендував царський уряд російському громадянству; що се величезна сила, котра вирвала ся зпід вікового утиску; що сила ся росте з кождою годиною, навіть не днем; що припинити її, хоч як би хотїли сього її вороги, нема вже рішучо ніякої можливости, бо прокинув ся 35-міліоновий нарід.

Треба повернути ся до царизму, до приниженя всїх прав людини й громадянина, щоби жити деякою надією на поворот української демократії до первісного стану „приниженого і закованого раба".

Бо в національнім самопочуваню вилило ся перш за все в широких народних масах почуте сих прав, сеї достойности людини і громадянина. Від нинї він не „хохолъ", не „быдло", не „мужикъ", а Українець, тобто рівний з кождим, хто до революції мав владу принижувати його.

І домаганя національної школи, армії, українізації всього житя на Україні мають

в корени головним чином се відроджене та визволене почуте й достоїнство людини. І віра в се настільки велика в масах, що вони зпочатку навіть зрозуміти не можуть, чому се їх бажане, се вільне прекрасне почуте, зустрічає зле, недобре, вороже відношене до себе у тих, хто стоїть на чолї демократичного руху. В їх простій, не отруєній спокусою психіці не мвіщуєть ся та страшенна суперечність.

Вони думають, що кождий, хто-б він не був, повинен вкупі з ними радїти та веселити ся їх визволенєм, їх перетворенєм в людий.

Не тільки радїти, але й всіми силами допомагати сьому чудесному перетвореню.

Цїлком зрозуміло, що впертий опір доводить до розчарованя, потім до ворожнечі, а під конець і до страшенного обуреня. Тепер на всїх зїздах, зібранях, всюди тільки й чути, що скарги, догани й погрози. І чим упертїйше стоїть одна сторона, тим фильоване з другого боку робить ся палкійшим, тим міцнїйше й глибше відаєть ся недовіре до Росіян, тим ширше розливаєть ся филя стихійного протесту.

Невідповідальні особи не розуміють всього того, що тепер відбуваєть ся, і неначе з якоюсь метою продовжують ставити ріжні перепони орґанїзації українських мас. Українська Центральна Рада, яко представницький орган у зорґанїзованій українській демократії, доси грала, тай тепер грає, стримуючу та кермуючу по зорґанїзованім руслї ролю.

Але вона могла і може се робити тільки до того часу, поки ся орґанїзація іде в контактї з натуральним розвитком народного руху. Коли через щось вона буде мусїла припинити, або навіть загаяти свою орґанїзаційну діяльність, то вона буде знесена стихійним потоком.

До сього її може примусити неґативне відношенє, як місцевого так і особливо російського громадянства.

А таке неґативне відношенє до українського руху зауважено не тільки на Українї, але і в центральній Росії. Коли не отверто неґативне, то затушоване, абож просто байдуже.

Ми не можемо мовчати і повинні попередити всю російську демократію про надзвичайну небезпеку такого відношеня.

Росія й без того перебуває в загрожуючім становищи, без того не має дисциплїни в армії, не має довозу хлїба в країнї.

Не можна підбурювати мілїони людий, що стоять на фронтї і почувають тяжку образу своїх найблагороднїйших поривань.

Не можна доводити сих людий до того, щоби вони, обурені тим, що їм не задовольнили нї одного їх бажаня, піддали ся стихії і кинулись на Україну, як загрожують вони в многих своїх заявах. Не можна доводити селян до погроз лишити цілу країну без хлїба. А се роблять ті люди, які хочуть відокремити Київ від України. Натурально, що на се селяни відповідають: а що буде, коли ми відокремимо ся від вас?

Ми беремо на себе сьміливість звернути найсеріознїйшу увагу тимчасового уряду, ради робітничих і салдатських депутатів та всеї російської демократії на сучасний стан річий і закликаємо пійти нам на зустріч в розвязаню нашого тяжкого, відповідального завданя — направленя української стихії по такім шляху, який не тільки не допомагав би все збільшуючій ся сварці, а навпаки, допоміг би орґанїзації сил всеї Росії. Ми закликаємо як можна уважнїйше прислухатись до гомону сеї стихії. Коли уряд і російська демократія піймають у нїм ті ноти, на які треба відповісти згідно, вони зроблять те, що ся стихія зробить ся найвірнїйшим, найбільше натхненим дїлом волї Росії. Колиж лишать усе без уваги, або поставлять ся навіть ворожо, вони не знайдуть відповіди в сїм гомонї і тоді Українська Центральна Рада передасть завдане сеї орґанїзації в руки тих, котрі будуть сьмілими взяти її на себе.

До самого останного часу Укр. Центральна Рада вважала можливим здержувати ся від того, щоби ставити якінебудь вимоги урядови, давно вже заявлені цїлою низкою постанов зїздів українського народу.

Але все зростаюче незрозуміне завдань і мети української демократії російським громадянством, а також ворожнеча його до українського руху, а з другого боку зростаюче недовіре української демократії до російського громадянства, і збільшуючий ся напір на нас з боку сеї демократії, приводить нас до твердого і міцного переконаня, що єдиним правильним порішенем становища буде негайне задоволенє вимог, які українська демократія в особі Української Центр. Ради подає тимчасовому урядови і радї робітничих і салдатських депутатів, і які ми коротенько переказуємо тут:

1) Зважаючи на однодушні вимоги автономії України, виставлені українською демократією, сподїваємо ся, що тимчасовий уряд виразить в тїм чи иншім актї принципіяльно доброзичливе відношене до сього гасла.

2) Неминучість поставленя українського *питаня на міжнародній конференції* у звязку з долею Галичини і частин української землї, захоплених Нїмцями, примушує зараз же принципіяльно порішити питане про участь у тій конференції представників українського народу, бо така участь вимагає негайно вжити підготовляючих практичних кроків щодо закордонної України.

3) **Для всестороннього познайомленя уряду з настроями на Україні і вимогами українського населеня, а також для практичної допомоги урядови в переведеню з житє ріжних заходів, які викликають ся особливостями житя краю, треба заснувати при тимчасовім урядї посаду окремого комісаря в справах України.**

4) Для обєднаня урядових заходів по всїх ґуберніях з українським населенем потрібна посада окремого комісаря з краєвою при нїм радою.

5) В інтересах підвисшеня боєвої сили армії та відновленя дисциплїни необхідно перевести в житє виділенє Українців в окремі військові части, як на задї так, по змозї, і на фронтї.

6) Визнану тимчасовим урядом українїзацію початкової школи треба перенести і на середку та висшу школу, як відносно мови так і дисциплїни навчаня.

7) Відповідальні посади як цивільної так і духової адмінїстрації на Українї треба заміщати особами, що користують ся довірєм населеня, говорять його мовою і знайомі з його побутом.

8) Для задоволеня національно-культурних потреб, задушених при старім режімі, необхідно відпустити з державного казначейства (каси) в розпорядженє Центральної Ради відповідні кошти.

9) Необхідно дозволити вїзд до рідного краю тим закордонним Українцям, що не по правдї висслені з місць свого постійного житя, а також полекшити долю бранців Українців-Галичан, розташувавши їх по українських ґуберніях.

ЧЛЕНИ ДЕЛЕҐАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ:

В. Винниченко, Д. Коробенко, М. Письменний, Д. Ровинський, Ол. Пилькевич, А. Чернявський, С. Єфремов, І. Снїжний, Г. Одинець.

—o—

Резолюції Української Центральної Ради 3-го червня

З ПРИВОДУ ВІДПОВІДИ ТИМЧАСОВОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА НА ДОМАГАНЯ, ПРЕДЛОЖЕНІ ДЕЛЕҐАЦІЄЮ УКР. ЦЕНТР. РАДИ.

Обміркувавши відповідь тимчасового російського уряду на домаганя Української Центральної Ради і зважаючи на те, що признане права українського народу на автономію відповідає його трудовим і національним інтересам, загальні збори Центр. Ради, доповненої Радою Селянських Депутатів та Військовим Ґенеральним Комітетом, признали, що відкинувши домаганя Центр. Ради, тимчасовий російський уряд сьвідомо пійшов всупереч інтересів трудового народу на Українї і всупереч ним же (урядом) проголошеного принципу самовизначеня народів. Через се Збори Ц. Р. визнають необхідним:

1) Звернути ся до всього українського народу з закликом орґанїзувати ся і приступити до негайного закладаня підвалин автономного ладу на Україні.

2) Ц. Р. вважає потрібним негайно видати до українського народу універзал, у якім має вияснити суть домагань української демократії, представленої Центр. Радою, а також ті завданя, які стоять перед нею в твореню автономного ладу на Українї разом з иншими національностями української землї.

3) Загальні збори визнають, що Ц. Р. вжила всїх заходів, аби порозуміти ся з тимчасовим російським урядом в справі оголошеня принципу автономії України, і з огляду на те, що стихійний зріст українського руху набирає все більших розмірів, що відмова тимчасовим урядом може той рух направити по небажаним напрямку, У. Ц. Р. постановляє тепер ще з більшим напруженем сил стати до орґанїзації й направленя того руху, щоб не довести край і всю Росію до анархії і занепаду здобутків революції.

(„Вісти з Української Центральної Ради", ч. 8).

Письма зі старого краю.

Понизший лист написав Єфрем Самборський до свого брата Луки, який проживає тепер у Вунсокет, Р. Ай. Лист прийшов до рук адресата дня 27. серпня б. р. Єфрем Самборський є наймолодшим із сїмох рідних братів, з котрих 4 є в Америцї, а 3 на війні в старім краю.

Тернопіль, 24. цьвітня 1917.

Дорогі Братя!

Невисказано раді ми тут, в старій вітчинї, що вкінци наші бажаня сповнились і лист, якого ми вичікували з місяця на місяць, одержали. Се лист, писаний 15. лютого 1917 р. від брата Луки. Дуже нас врадувало, що і Ви довідали ся дещо про нас із листа, який я Вам написав в 1916 роцї. Та довідали ся Ви лише дуже мало про наше житє, бо з огляду на цензуру нічого не вільно писати. Та тепер, по скиненю в Росії царського деспотизму, і нам стало свобіднїйше. Хоч на дїлї воно не свобідно, бо все таки ми звязані війною, але живемо новою надією, на красше будуче. Дуже нас се тїшить, що Ви там здорові. В нас все по старому. Бог знає, що ще буде з нами.

Ми всї потрохи здорові і Вам бажаємо здоровля із щирого серця, а поводжене наше звичайне. Отак сидимо та не знаєм, чи ми живем чи доживаєм, та вичікуєм сеї радісної хвилї — мира. Одно нас тїшить, що поневолена через 250 лїт Україна воскресла, збудила ся з віковічного сну під царським панованєм. А більше в нас нїчого нема так нового. Цікаво, яке там тепер житє в Америцї, як війна відбила ся на роботї, взагалї на всїм. Часами прийде хвиля, що чоловік чуєть ся вдячним судьбі, що до сеї пори держу ся якось при житю. Бо певно, що коли би прийшли були сюди наші війска, то може бути давно вже дотлївалиб кости в якій чужій землї. Та так було дотепер, а як ще буде — не знаємо.

Брат Василь господарить якось, хоч та господарка тепер дуже мізерна. Нї коня притримати, нї нічого, бо все забирають на підводи. Одним словом: біда тай тільки. Урожай минувшого року знищили майже до нащаду миши і тепер жиєть ся тільки із заробітків. Іван також так капарить, але Іванови трошки лекше, бо я, ще як був секретарем в Глїбові, виробив йому позволенє, щоб його нікуди не забирали на підводи.

Я тепер в Тернополї, маю занятє. Заробляю трохи гроший на прожиток і вчу ся приватно. Я зробив уже сему клясу, а тепер вчусь осьму. Житє дуже прикре, дорожня велика та роботи маса. Приходить ся так, що й пообідати нема часу, але все те дурниця... Щоб лиш мир скорійше; щоб знав, що всї ті прикрости не даром.

Так у нас. Ви, дорогі Братя, напишіть нам о своїм житю, як у Вас там. Пишіть як найбільше, бо се-ж одинока наша розрада. Більше не маю що писати, тільки здоровлю Вас сердечно від себе і Івана.

Єфрем.

Лист А. Данильченка з України до свого сина в Канадї. Подаємо його тут без ніяких змін.

4-го мая 1917 р.

Спішу повідомити тебе, що ми твоє письмо получили 4. мая, за котре тобі дуже дякуєм. Вот припишу тобі свої новости. У нас в Росії тепер богато новостий: Росія стала вільна, нова і новий сьвіт. Даже (навіть) і наша Україна воскресла! Ми зсї тепер свобідні від проклятого іга (ярма); можна все говорить, писать і розпоряджать ся собою як найлучше. Наша свобода даже лучша від американської; навіть всї народи нам позавитували. Тільки остало ся одного Нїмця покорить. Ну, і побідимо ми його, бо уже і Нїмці дивлять ся на Росію, що Росія стала дуже свободною, то їм стало стидно буть зьвіром. Но все таки кайзер хоче на своїм поставити, но Господь йому не поможе.

Тепер пропишу про наше хазяйство. Маємо пару биків і дві корови, хороші такі, що стоять тепер більше тисячі рублів. Тепера можна всюди по панській землї пасти безпечно і в лїсї: от дождали ми ся якого. А тоді було не диви ся даже на панську землю. Тільки пасти нема кому. Харитон уже великий, а ті всї малі: їсти єсть кому, но робить нема кому. Вот дожив ся Антон на старість. Михайла два рази ранено. Оце сьогодня вирядили єще на позицію. А Василь пише, що 28-го мая тоже іде на позицію. Дав Михайлови 10 рублїв і подав Василеви тоже 10 рублїв; вот знай, як жить Антонови на вольном сьвітї. Ніхто даже не поможе, а з своїх рук живи. А тут здоровлє плохе (кепське) з клопоту.

У нас весна дуже плоха; озимі посіви плохі. Я пересїяв озимину більше десятини. Не можна всього написать, що в нас дїє ся.

Вже більше як два місяцї, як у нас настала воля. Царя і мінїстрів душегубів старої власти зачинили в тюрму, нехай і цар знає, що тюрма значить. Они тюрми строїли, то нехай і самі в них посидять. В нас в Стеблеві є народний дім і ми всї ходимо що дня до нього і приїзджають до нас часто делєґати і оратори із Петрограда і з позиції. Мітинґи у нас хороші. Аврам Гурин і Осиф Міф часто їздять по дїлам нашої свободи. В нас розпоряжаєть ся стеблївський комітет. Ми самі наказуєм (караємо) виновних після власного суду. Покищо всьо йде гарно, но буду писати друге письмо, то єще більше буде нового.

Затим наша сїмя живе гаразд. Іван і Павло дома. Іван приїхав до 15-го мая поручником і має хрест офіцерський і медаль. Більше не пишу нічого. Передай поклїн Василеви і скажи, що його сїмя тоже гаразд живе. Твоє письмо Варка дала менї на мітинґу. Я став читать і сльози побігли, а люди говорять: „Мабуть в Америцї щось зробило ся, що Антін плаче". Марина каже: „Годї, будете дома читать, бо люди всї дивлять ся на вас". Підійшов і Осиф та говорить: „Що з вами?" А я кажу, що нїчого. Сашка зрадїв, як нас побачив.

Твій тато, **А. Данильченко.**

ЧОГО МЕНІ ТЯЖКО.

—o—

Чого менї тяжко, чого менї нудно,
Чого серце плаче, голосить, скиглить?
Весь сьвіт домовинов менї виглядає,
А дума важкая мов огонь палить.

Якась атмосфера страшна і гнетуча,
Мов камінь на серцї лягла і лежить,
І все тяжше й тяжше мене пригнїтає
Не дає мойому серденьку спочить.

Серед того болю я серце питаю:
„Скажи, чого плачеш, що тебе болить?"
А серденько сумно з жалем повідає:
„Тяжко без дружини на сїм сьвітї жить!"

ПОКЛИК

ДО ПП. ДЕЛЕҐАТІВ, ВИБРАНИХ НА XIV. ГОЛОВНУ КОНВЕНЦІЮ, І ДО ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

—o—

Головний екзекутивний комітет У. Н. Союза на своїм засїданю дня 6. с. м., згідно зі статутом орґанїзації § 27, назначив низше підписаних до комісії статутової. Згідно з § 33 статута У. Н. Союза, обовязком сеї комісії є переглянути статут У. Н. Союза, приготовити поправки або доповненя до статута, які ся комісія буде уважати за потрібні, і предложити їх зі своїми увагами конвенції до порішеня.

Щоб ся комісія могла як слїд виконати вложений на неї обовязок, низше підписані члени комісії уважали за відповідне видати отсей поклик до пп. Делеґатів і Членів У. Н. Союза, з просьбою, щоби кождий делеґат, або член, котрий має якінебудь проєкти, поправки, чи зміни до статута нашої орґанїзації, прислав їх на руки низше підписаної комісії.

Дотичні проєкти можна присилати на руки котрогонебудь члена комісії до дня 13. жовтня с. р.

КОМІСІЯ СТАТУТОВА:

Омелян Ренрут, 18 Bischop St., Providence, R. I.
Роман Слободзян, 813 N. 8th St., Philadelphia, Pa.
Іван Мартинець, 186 E. 2nd St., New York, N. Y.
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Безплатні вечірні школи

В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

— будуть отворені —

з днем 8-го жовтня 1917.

Всї ті, котрі хочуть ходити до школи, можуть зголошувати ся вечерами 1-го, 2-го або 3-го жовтня до якоїнебудь із слїдуючих шкіл:

Школа No. 1, York St.
Школа No. 8, Sherman Ave.
Школа No. 9, Brunswick St.
Школа No. 11, Bergen Square
Школа No. 14, Union St.
Школа No. 20, Danforth Ave.
Школа No. 22, Halladay St.
Школа No. 32, Coles St.

Будуть учити всї початкові предмети.

Особливу увагу будеть ся звертати на науку англїйської мови для мешканців чужого походженя.

Мущини будуть учити ся, як стати горожанами.

Школи є безплатні для всїх.

РОЗПОРЯДЖЕНЄМ РАДИ ШКІЛЬНОЇ.

І. ФІШЕР АНДЕРСОН, президент.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Сьвященик Теофан Обушкевич знова навернув ся до грецько-католицької церкви.

Адміністратор грецько-католицької дієцезиї в Злучених Державах, о. Петро Понятишин, оповістив, що о. Теофан Обушкевич, який протягом одного року сповняв сьвященичі функції у православній церкві, перейшов знова на католицизм і з днем 23. вересня став законним грецько-католицьким сьвящеником. Його примирене з грецько-католицькою церквою відбуло ся торжественно в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., 23. вересня б. р., в присутности оо. В. Балога і Е. Сидоряка з Пасейк, Н. Дж., і о. Кисільовського з Ансонії, Конн.

О. Теофан Обушкевич числить 76 літ житя. Сьвященичі функції сповняє вже протягом 50 літ. Минувшого року він перейшов був до православної церкви, за що одержав був від бувшого російського царя Николая II. спеціяльні почести. Цар подарував йому нагрудний хрест з дорогими камінями, а архиепископ Євдокім позволив був йому носити мітру.

Перейшовши знова на католицизм, о. Т. Обушкевич відіслав мітру православному епископови Олександрови, а дарований царем хрест задержав собі яко приватну власність, із заявою, що не буде його публично носити.

Епископ Дзубай задумав перейти на католицизм.

Кацапська „Правда" містить лист „з достовірного жерела", в якім автор між иншим пише: „Епископ Дзубай, як менї достовірно відомо, також хоче перейти в унію; розходить ся лише о епископство. Він хоче і в унії задержати епископський стан. Його перехід — лише питанє недалекого часу".

О. Дзубай був угроруським грецько-католицьким сьвящеником. Тому рік перейшов на православє, за що одержав титул епископа.

Важне для женщин-робітниць.

У дорадчій комісії Ради Національної Оборони у Вашінгтонї є окремий комітет для женщин у промислї, а в тім комітетї утворено ще комітет для тих женщин-робітниць, які є чужинецького походженя. Комітет для чужинецьких женщин у промислї має свій осідок в Шікаго і він розпочав тепер у порозумінію з федеральними властями видавати що тижня ріжні поученя для тих чужомовних женщин, які працюють по якихнебудь фабриках чи робітнях.

Вашінгтонське правительство видало заяву: невелика скількість годин праці, відповідна платня і добрі санітарні відносини для працюючих у промислї чужинецьких женщин в часї війни. В тій цїли федеральні власти розвели широкий і строгий нагляд над всякими фабриками, робітнями і склепами. Від менаджерів і форманів вимагаєть ся, щоби працюючих у промислових заведенях женщин не зневажувано так, як се мало місце по фабриках амуніції в Англії, Франції і Канади підчас теперішної війни.

Постановлено також ті женщини, які не знають по англїйськи, учити англїйської мови, щоби вони могли зрозуміти добре всї ті припорученя і остороги, які видають ся по англїйськи. Деякі працьодавці визискують ті робітниці, які не знають промислового закона. Такі робітниці дістануть даром відповідне поученє.

„Важнійшим від богатства нації є здоровлє нації" — говорять вашінгтонські круги. З тої причини правительство робить заходи, щоби заказати працю женщин в нічних годинах. Тут маєть ся на увазї також ті дїти, яких працюючі по ночах матери занедбують. „Чи воєнний тягар мають поносити також і дїти?" На се питанє правительство відповіло припорученєм, щоби по цїлім краю організовано здоровляні стації для дітвори, шкільні кімнати для перекусок, денні захоронки, захисти, забави і т. п.

Правительство взиває всї ті матери, які мають діти у шкільнім віцї, аби вони не працювали по ночах і не нищили свого здоровля. Гаслом правительства є: „Подбаймо о те, щоби на кінци війни наші матери і дїти не були зломані на здоровлю і дусї".

Робітники в Бетлегем Стіл Ко. одержали підвишку.

Заряд Бетлегем Стіл Компанії в Бетлегем, Па., оповістив, що з днем 1. жовтня б. р. всї робітники одержать 10% підвишки. У сїй фабриці працює около 60.000 робітників. Се вже шеста підвишка від серпня 1916 року, яка виносить разом 60%.

Платня женщин зрівнана з платнею мущин.

Промислове бюро в стейті Пенсильвенія оповістило, що женщини є допущені до тоїсамої роботи у фабриках амуніції, яку сповняють мущини, і тимсамим платня женщин є зрівнана з платнею мущин.

Молоко подорожіє.

Президент союза молочарників у нюйорськім стейті видав поклик до членів того союза, щоби вони, почавши з днем 1. жовтня, не продавали купцям молока по тійсамій цїні що доси. З приводу того сподівають ся, що ціна молока піднесеть ся в гору.

„Дзвін свободи" дзвонив, як розпочав ся реченець „позички свободи".

На зарядженє філядельфійського майора, Сміта, вчера о годині 10 рано „дзвін свободи", а за ним всї церковні дзвони в містї дзвонили через пять минут на знак, що почала ся друга американська „позичка свободи" і що кождий мешканець Злучених Держав, підписуючи ся на „позичку свободи", повинен підпомогти правительство у війні.

4-мінутові бесідники.

В нюйорськім стейті зорганізовано товариство 4-мінутових бесідників, до якого вписують ся такі горожани, що посьвятили себе для добра вітчини. Кождий член сього товариства знає свій обовязок і сповняє його. Він ходить від театру до театру і протягом чотирох минут виголошує патріотичну промову до публики. Розходи сих бесідників покривають добровільні датки.

В Гобокен хочуть завести прогібіцію.

Правительство задумало завести в Гобокен, Н. Дж., частинну прогібіцію, яка дїткнула би пів-милеву область міста від сторони державних доків. В містї є 315 коршем, з чого 200 мусїли би замкнути свої двері 8. жовтня б. р. В сїй справі між міськими і державними властями ведуть ся ще переговори.

Чоловік з двома серцями.

Др. Манзель Гоф у Кларксбурґ, В. Ва., відкрив при військовій візиті, що Сміт Стредер має два серця і кожде беть ся незалежно від другого. Стредер, котрого з тої причини звільнено від військової служби, заявив, що він ніколи не знав про се, що має два серця.

Поїзд переїхав понад сплячу дитину.

Недалеко стації Марделя Спрінґ, Мд., на лінії зелїзниці „Балтімор-Чісапік і Атлянтік" поспішний поїзд з пятьма возами переїхав понад 2-лїтну дитину, яка спала на середині треки. Поїзд їхав зі скоростию 60 миль на годину. Машиніст побачив дитину на шляху, однак не міг вже здержати поїзду і переїхав понад дитину. Коли відтак поїзд здержано, кондуктор забрав дитину зі собою. Дитина не одержала найменьшого ушкодженя на тілї, а коли кондуктор підняв її, вона ще спокійно спала.

Женщина, яка не знає, що в Европі і Америці є війна.

В Ст. Луіс, Мо., жиє 91-лїтна Францішка Генкель, яка не чула ще ніодного слова про велику европейську війну.

Підчас домашної війни в Америці згинув її чоловік і два сини і се так потрясло її нервами, що кревні уважають за найлїпше не згадувати їй нічого про війну.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Президент Арґентини проти війни з Німеччиною.

Зі столиці Арґентини доносять, що президент Арґентини, Іріґоен, противить ся зірваню дипльоматичних зносин з Німеччиною.

Воєнні кошти Австро-Угорщини.

Протягом трох років Австро-Угорщина видала на війну 27.893,000.000 корон. Воєнні кошти за четвертий рік війни мають виносити 12.000,000.000 корон.

Швеція посилає кораблї по своїх горожан в Злучених Державах.

Стокгольмська часопись „Тіденде" доносить, що шведське міністерство загран. справ робить можливі заходи, щоби до Злучених Держав вислати кораблї і забрати до вітчини тих шведських горожан, які не хочуть служити в американській армії.

Конференція в справі помочи для російських полонених в Австро-Угорщині і Німеччині.

В Копенгаґен (Данія) відбудеть ся конференція австрійських, німецьких і російських представників в справі помочи для російських полонених в Австро-Угорщині і Німеччині. На сю конференцію запрошено також Анґлію і Злучені Держави.

Конференція має обговорити услівя і спосіб посилки поживи російським полоненим. Злучені Держави мають постарати ся о поживу, а Анґлія має постарати ся о її доставу. Червоний Хрест має заняти ся подїлом поживи між полонених.

Майже всї російські полонені в центральних державах є заняті при пільних роботах. В лїтї вони дістають місячно 30 фунтів барабоь, кільканайцять кварт молока, кілька фунтів сира, товщи і мяса, що вистає їм на прожиток. Однак на зиму вони повертають назад до таборів, де їх виживити є вже труднійше. — Цілу сю справу має полагодити згадана конференція.

В Ризї повішено 150 осіб.

З Лондону доносять на основі вістий з Петроґраду, що від початку здобутя Риґи німецькі власти повісили там 150 осіб, які належали до ріжних крайних соціялістичних партій.

В битві коло Риґи Нїмці уживали новий рід трійливого ґазу.

Кореспондент нюйорського „Ґлоб-у" доносить, що в битві коло Риґи Німці уживали новий рід трійливого ґазу. Сей газ є зложений з двох складників, з котрих один пересякає крізь маску і душить жовніра так, що він мусить здіймити зі себе маску. Колиж жовнїр здійме зі себе маску, тоді другий ґаз убиває його.

Весь алькоголь на виріб оцту і мінеральної води.

Тимчасове правительство Росії зарядило, що весь засіб алькоголю по дистилярнях має бути зужитий яко домішка при виробі оцту і мінеральних вод, однак домішка алькоголю не має виносити більше як 1%.

Жите в Букарештї знова нормальне.

Один Швед, який перебував один місяць в Букарештї, сказав у розмові з кореспондентом нюйорського „Ґлоб-у", що по довгих перешкодах житє в Букарештї (столиця Румунії) починає знова прибирати нормальний характер.

По містї звивають ся австрійські, болгарські, німецькі і турецькі жовніри, а рідко румунські офіцири. Сї останні є по більшій части військові лікарі, яким центральні держави позволили повернути на той случай, коли їх родини остали ся в Букарештї.

Населенє столиці числить знова около 400.000 душ, як перед війною. Торговельне житє розвиваєть ся вже слабше з причин, залежних від війни. При виміні румунський лей вартає 80 австрійських сотиків. Весь промисл і торговля є під контролею окупаційних військових властий.

Театри і ресторанти є отворені як передтим. Замикаєть ся їх о годині 11.30 в ночи, так, як в Берлінї. Комунікація є дуже погана. Одиноким средством комунікації є кінні фіякри. Трамваєву систему усунено задля браку угля.

Кватира головного ґубернатора находить ся в одній з королївських палат. Кватира австрійського економічного штабу находить ся в палаті бувшого румунського міністра війни, Братіяну. Департаментом тайної поліції завідує граф Мірбах, бувший німецький амбасадор в Атенах.

Вивіз золота з Мексика заборонений.

Президент Каранца видав зарядженє, що вивіз золота з Мексика є заборонений з днем 29. вересня 1917 року. Сподівають ся, що за місяць наступить подібна заборона на срібло.

Анґлійський премієр скаржить лондонські часописи.

Анґлійський премієр, Ллойд Джордж, вніс до суду скаргу на деякі лондонські часописи, які написали, що в понедїлок (24. вересня) в ночи, коли на Лондон напали німецькі цепеліни, то Ллойд Джордж відїхав до свого дому поза Лондоном. Премієр перечить сьому, кажучи, що тої ночи він вибрав ся був в дорогу до Франції.

Анґлієць має 34 занятя; зістав увільнений від війска.

В Лондонї увільнено від війска Валтера Джеймса Бузея, бо військова комісія ствердила, що він має аж 34 занятя. Він є листоносом і купцем у складі книжок, а крім того належить до 32 публичних комітетів у містї і в кождім з тих комітетів має якийсь обовязок.

ВСЯЧИНА.

Вужі яко приятелї рільника.

Вужі вартають у рільника міліони. Про се сьвідчать факти і числа, зібрані товариством „Амерікан Форестрі", в котрих говорить ся, що вуж є великим ощадником поживи, бо він нищить і убиває всякі хроби і комахи, які нищать засіви.

Мудрість Халдейців.

Халдейці, які мали свою державу на берегах Евфрату, котру 538 року перед Христом завоював перський король Кир, знали, що крім сонця і місяця є ще й зьвізди, які відбувають свій правильний оборот по небі.

Комедія і траґедія.

Слово комедія (грецьке: коме=село; оде=спів) означає сільський спів.

Слово траґедія (грецьке: траґос=цап; оде=спів) означає цапячий спів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЕКТИ.

35.

Майже в кождім проекті читаємо, що відділи У. Н. Союза нарікають на тоє, що мусять самі за свої гроші посилати делеґата на конвенцію. Правда, що то є трохи прикро для меньших відділів, але я думаю, що як би пп. делеґати зробили се, щоби за суспендованих членів не платити розмет (вкладку), то відділи тримали би ся добре і кождий відділ міг би післати свого делеґата на конвенцію за свої гроші, а ті гроші, що конвенція мала би видавати що два чи що чотири роки (як там вже буде) на делеґатів, нехай би були в касї У. Н. Союза. Ті гроші повинні би бути розділені на фонд убогих і на народні цілі, як примїром на школи, на підмогу учеників, котрі кінчать висші школи і т. п. Раз на 3 чи 4 роки післати за свої гроші делеґата, се не є нїчого страшного; се може зробити і найменьший відділ. Ми знаємо, що якби Союз платив делеґатам по 5 долярів денно, як колись попередно, то тоді кождий відділ посилав би свого делеґата, чи той делеґат розумів би там що, чи нї, то меньше з тим; головна річ: аби тільки був делеґат і побирав пятку на день. Яка з сего користь? Із сего було би то, що понайбільшій части, як приходять вибори на делеґата, то повстає сварка, незгода і всякі роздори, бо кождий драв би ся за тую пятку, і такі кандидували би, що і роботи не мають, а поїхавши на конвенцію, там трохи продрімав би ся і приніс би пару долярів легким трудом.

Панове Делеґати і Делеґатки! Прошу застановити ся над тим, що ті гроші, котрі видавала би Союзова каса що 3 чи 4 роки на конвенцію, тих кільканайцять тисяч нам здали би ся на пізнійше. Се не штука тепер їсти булку з молоком, ще й з маслом, а пізнійше кавальчик сухого хлїба, ще й ячмінного. Ті гроші ми могли би тоді побирати, як будемо старшими, немічними до праці. Такий член, котрого лікарі узнали би немічним до праці (кождий старий), такий член мав би з тих гроший побирати хоч 250 долярів річної запомоги, а тоді кождий такий член, як дістав би тую пятку (котру тепер дістав би за нїщо), то поцїлував би її з обох боків.

Пропоную і те:

1. Щоби невилїчимо хорі члени, котрі мають сухоти, не платили жадних вкладок, бо такі члени і так довго не житуть.

2. Щоби член мав право записати своє посмертне на кого він сам хоче; не так як дотепер, що лише на фамілїю можна записати, — а взагалї на кого хто хоче, навіть на церкву, школу і т. п.

3. Щоби дітий принимати тільки членських, а не инших. Коли би такі дїти, котрі не мають родичів, або родичі із якоїсь причини не могли належати до У. Н. Союза, в такім разї могло би ся принимати і чужих дїтий.

4. Членські дїти повинні побирати по скінченю 18 літ свого житя 200 долярів. Коли вони дістануть таку гарну запомогу в повних 18 лїтах, то будьмо певні, що такі дїти перейдуть на дорослих членів у своїй рідній орґанїзації, а не в якихось жидівських „іншуренсах".

5. Щоби дітий членських принимати від 1-го року житя до нашої орґанїзації.

6. Щоби „Свобода" перестала раз на все поміщувати всякі полемічні дописи, бо на тих сторінках може „Свобода" помістити щось розумного і поучаючого. Я знаю, що чоловік іде нераз дорогою, а на него пес гавкає. То-ж чоловік тому псови не робить нічого, а стане спокійно, то той пес гавкне раз або два і втїче.

Панове Делеґати! Прошу взяти се все під розвагу, а певно, що наша орґанїзація зросте в силу і буде на дальше тримати свій народний прапор в гору, так як через цїлий час свого істнованя, то є через 23 роки.

Мафтей Ставчанський,
делеґат 14. відділу У. Н. С.

36.

1. Пропоную, щоби конвенції відбували ся що чотири роки.

2. Кошти делеґатів щоби оплачувала каса У. Н. Союза, а не каса відділова.

3. Щоби часопись „Свободу" видавати що дня, крім неділь.

4. Коли муж і жінка стоять в У. Н. Союзі, то вистарчить одна часопись до їх дому. На що жінка має платити тих 35 центів на фонди, коли в других орґанізаціях того нема?

5. Дїти принимати до У. М. С. від одного року житя, а коли дитина стоїть в У. М. С. до 18 літ і приступає на повного члена, то тій дитині треба звернути хоч половину того, що дитина заплатила через 18 років.

6. Головні урядники, котрі побирають місячну платню, не мають побирати жадних дієт, крім подорожи.

7. Головний уряд вибирати що конвенції так, аби не лишати самих старих з року на рік, як дотепер, тільки щоби їх уряд перемінювати, як і по других товариствах завше уряд зміняють.

8. „Просьвітна Комісія" повинна і надалї видавати просьвітні книжочки, а не занимати місця в часописи, як дотепер, бо — як кождий знає — часопись борше знищить ся як книжочка.

Прошу Панів Делеґатів взяти під розвагу тих моїх кілька проектів, що я тут повисше навів. Я мишлю, що ті проекти не є такі дуже кепські для одиниць. Тож робіть, Панове Делеґати, так, щоби сьогорічна конвенція принесла добро членам і щоби до другої конвенції число членів У. Н. Союза десять разів побільшило ся.

П. Гринчишин,
член 223 відділу У. Н. С.

37.

П. Т. Панове Делеґати! Я Вам буду дуже вдячний, коли Ви застановите ся над низше наведеними проектами, які я подаю під розвагу слїдуючої конвенції.

Знесене місцевих кас.

Аби запобігти численним непорядкам, які лучають ся по відділах У. Н. С., проектую, щоби всї каси відділів злучити в одну цїлість і яко **фонд для запомоги хорих** влучити їх до головної каси У. Н. С., і аби головний уряд, на представлене місцевим урядом потрібних документів, виплачував хорому членови його запомогу, на руки місцевого уряду.

Я думаю, що теперішна система є дуже шкідливою для розвою нашої орґанїзації: 1) декотрі відділи є майже **без фондів** і люди до них не дуже радо приступають; 2) відбереть ся раз на все спосібність деяким нашим „великим патріотам" **доїти каси відділів;** 3) гроші, що тепер лежать в малих сумах по банках **майже без проценту,** зляті в більшу суму, **принесуть нам більший зиск.**

Злука малих відділів.

Проектую, аби задля ощадности часу і гроша злучити всї дрібні відділи по місцевостях, де є їх більше. Сей проект попираю ось-сим: 1) заощадимо **на винаймі салї** на збори і на **значках почтових;** 2) заощадимо **много працї головному урядови У. Н. С.;** 3) з більшого числа членів буде можна вибрати відповіднїйший місцевий уряд, бо я є переконаний, що много наших відділів **не розвивають ся задля неспосібности місцевих урядників.**

Скликуване конвенції і вибір головного уряду.

Задля великих коштів, які конвенція пожирає, проектую скликувати конвенцію що 4 роки і на 4 роки вибирати головний уряд У. Н. Союза. Щоби однак і другі члени мали спосібність користати з привілеїв, приписаних їм статутом, проектую, щоби головний урядник (виключаючи персонал „Свободи") не мав права бути урядником через дві наступаючі по собі каденції.

Видаване „Свободи" і оголошеня.

Нашу любу „стару бабусю „Свободу" треба трошки відмолодити і ще більше освободити від всяких „філів" і „ізмів", так, аби її назва була для неї відповідною. Також треба скоротити її на 4 сторони і видавати що дня. І коли вже так судьбі захотілось, — дозволити їй дожити так „старечого віку", зробім її поважною, так, аби ані ухом не моргнула на які-небудь визиви всяких „ґатів" чи „істів". Папір дорогий, то треба його щадити!

В останних часах наша часопись переповняєть ся оголошенями ріжних „докторів-чудотворців". Чомуж наш орган має служити за наганяча для бізнесів, котрих совісність є під знаком питаня? Ми в Пітсбурґу недавно тому мали нагоду бачити таких „чудотворців" за „кратками", як звичайних ошуканців.

Замісць оголошень інтересів ріжних підозрілих чи несовісних „бляґерів" друкуймо в „Свободі" ріжні поради лікарські та гігієнічні, то зробими її більше популярною. А зробимо се лиш тоді, коли будемо тримати ся клича: „Свобода" для українського народу" і для Союзовців!

Ми платимо на наш орган і лиш ми, члени, повинні мати з него користь, а більше ніхто, а особливо несовісні пявки!

Головний лікар У. Н. Союза.

Аби запобігти визискуваню всяких несовісних пявок, проектую отворити при гол. уряді У. Н. Союза уряд головного лікаря, аби наші члени в потребі, заки удадуть ся до якогонебудь непевного лікаря, засягнули у него поради. (Не маю тут на гадці наглої недуги, лиш недуги, за які тепер ріжні „чудотворці" компують наш нарід).

Головний лікар мав би також право одобрювати нові аплікації і уміщувати в „Свободі" ріжні поради лікарські та гігієнічні — взагалї дбати про здоровле членів У. Н. Союза.

Я думаю, що з сего мали би члени нашої орґанїзації більшу користь ніж мають дотепер з „Просьвітної Комісії".

Надіючи ся, що всім нам зібраним в Ґарісбурґу на першім місци буде добро і добра слава нашої орґанїзації і її удосконалене, зістаю з поважанем —

Павло Шпікула,
заст. дел. 53 від. У. Н. С.

Читайте „Свободу" і приєднуйте їй нових передплатників!

Іван Спілка.

НА ЧУЖИНІ.

—o—

(Дальше).

Переночували. На другий день зараз після сніданя поскладали на віз усе майно, запрягли буйвола з конем і поїхали через річку в долину. Тут ми вибрали собі місце біля річки, щоб недалеко було по воду ходити, і напняли собі покищо поганеньке шатро.

— От де місце: хоч би й вік звікувати, то не погано булоб — обізвалась Галя.

— А я-ж казав Петрови, — відказав я — що в такім раю можна на все зістати жити. Як ти про се думаєш, Миколо?

— І на мою думку красше тут зістати ся, ніж їхати хто знає куди й чого. Чи приїдемо ми туди, куди треба, чи може денебудь на дорозї загинемо або від голодової смерти, або від Індіян? А хоч би й вернули ся до Сан Люїс, то чи красше жилось би там, ніж отут, — се ще хто знає!

— І справдї: чого їхати! Шукати своєї смерти? Так вона й сама знайде — жартуючи відказав я.

Протеж ні я, ні Галя, не наважили ся ще зовсім зіставитись на житє у сїй долинї. Отже без лиха і щастє буває.

Через три днї після сеї розмови сидїли ми всї вкупі. Сонечко вже зовсїм сїдало. Геть віддалї пас ся кінь, буйвола-ж не видко було. Коли се відразу як зареве він. Ми всї обернули ся до лїса, відки дав ся чути рев. А се вдруге ще дужше, а далї і втрете та так же страшенно, що аж мороз поза шкірою пійшов.

— Мабуть зьвір який наскочив на буйвола — промовив Микола.

В сю хвилину вибіг з лїса буйвіл; на спинї у нього щось сидїло: буйвіл біг просто до нас. Ми з Петром похватили рушницї, а Микола ухопив спис і всї кинулись до буйвола. Він страшенно ревів, бо в нього на спинї сидїв якийсь зьвір. Незабаром буйвіл упав на землю. Кілька хвилин зьвір сидїв на нїм, а далї скочив і біг просто до нас.

— Отсе не вдовольнив ся одним; захотїло ся йому ще і нами поласувати — жартував Микола.

— А може то він розсердив ся, що помішали йому — відказав я. — Ну, та треба пильнувати гаразд, щоб не помилити ся.

Ось зьвір був уже не дуже далеко. Треба було стріляти. Петро стрілив поперед мене і не влучив. Я вслїд за ним стрілив і тільки поранив зьвіра. Він ще дужше розлютив ся; тепер він був недалечко: вже видко було, як очи палали огнем. Се був кракажу*). Микола стояв недалеко від мене. Ось зьвір був уже на два сяжнї від нас: він присїв, щоб скочити на мене, бо я найблизше від всїх був до нього. І тільки каркажу забрав ся підскочити у гору, як Микола вдарив його своїм списом у груди. Каркажу повалив ся, але почав гризти деревляний держак у списї. В сю хвилину я знов стрілив і просто зьвірови в лоб. Тепер уже він зовсїм повалив ся на землю і незабавом згинув. Хоч зьвіря і вбили, та ми не дуже радїли, бо наш буйвіл пропав; зістав ся тільки кінь. А чиж конем можна було проїхати через такі великі степи?!

— Ну, хлопцї, — обернув ся я до Миколи і Петра — вперед ми тільки думали зіставати ся тут на житє, а тепер думка наша справдить ся, і ми відси вже не поїдемо, бо нема на чім.

— Так що-ж: я-ж казав, що красшого місця ми і не знайдемо — відказав Микола.

Прийшовши до своїх, ми їм розказали, що буйвіл наш пропав.

— Тепер їхати відси й не думай — промовив я до Галї.

— Менї тут ще красше, ніж денебудь у другім місци; будемо тут жити — відказала вона.

Так всї ми згодились зістати ся на житє в сїй долонї.

V.

Тепер треба було подумати й про хату, бо в шатрі зимою не можна булоб жити.

Правда, зима там недовга і більше дощем переходить, алеж і від дощів хата красше захистить ніж якийнебуть курінь. Та в хатї і просторійше і від хижих зьвірів безпечнійше. А лїса тут було всякого; можна було з чого вибрати. Правда, гвоздів у нас не було, але ми мали всякі теслярські прибори: як пила, долото, сокира. А Микола обіцяв зробити хату без жадного зелїзного гвоздичка.

— Ми і без гвоздів таку хату встружемо, що тільки на вдивовижу — казав Микола.

— А тож, чотири робітники, як один — засьміялась Галя.

— Е, сьмій ся, а хата буде у нас — відказав я.

— Тільки не ти її зробиш — знов обізвалась вона.

— Та вжеж не я, а всї гуртом...

— Ну, без Миколи ваш гурт нїчого не варт.

Справдї, Микола був гарний тесля; він у Вірджінії зробив не одну десятку хат. Його знали навкруги і кликали до себе хати робити.

На другий день ми з Миколою заходились рубати лїс; Петро і Василь теж нам помагали. Потім перевезли деревину і зачали її тесати. Робота в нас кождого дня дуже визначалась. Правда, найбільше від всїх робив Микола, але і я з дїтьми потрохи почав навикати і приучувати ся до теслярства.

— Се як так і далї будемо робити, то в нас і хата за місяць стане — казав Микола.

— Кажи за тиждень — сьміяла ся Галя.

— Ми зробимо таку, що красшої на весь округ не буде — жартував Микола. Так робота наша пересипала ся жартами, сьміхом та всякими вигадками. Як що треба було якої деревини, то хтонебудь з нас їхав або йшов у лїс; найбільше я з Петром: на се не треба було богато знаня.

Раз ішли ми з Петром в лїс біля річки.

— Дивись, води побільшало — обернув ся я до Петра.

— Так і є... з чого се вона взяла ся?

— Хто знає: може там в горі дощі впали, бо воно в отсї днї дуже припікало, а може снїг почав дуже розтавати — казав я, сам добре не знаючи, через що води побільшалось.

— Ану, придивім ся, чи й тепер вона прибуває — сказав я, підійшовши до самісїнької гори.

Тут я відміряв пів аршина від самісїнького краю води і встромив в землю сокиру. Самі-ж посїдали біля неї. Не довго нам довело ся сидїти: вода замітно прибувала. Збігло небогато часу, а від води до сокири зістало сухої землї тільки на чверть.

Так се треба було зараз дізнати ся, з чого ся вода прибуває, а то щоб і нас ще не затопила.

І ми у двох з Петром пійшли по березї в низ по водї. Пройшли ми так з кільометер місця — нїчого не можна було дізнати ся: видко, що води побільшалось, а з чого — хто знає. Пройшли ще може з кільометер і тут вже стали помічати на березї якісь слїди.

— Се мабуть не зьвірячі слїди — промовив Петро.

Справдї, слїди на перший погляд здавали ся людськими, так наче хто босими ногами ходив.

— Невже тут мусять бути Індіяни? — казав я, дивуючись. — Наче нїде незамітно було, щоб жили тут люди.

Пійшли ще далї — слїдів ще більше. Аж ось побачили і тих, що робили ті слїди. Се були бобри. Кілька штук сидїло на березї, а деякі плавали у річцї. Трохи висше поперек річки була зроблена гребля.

— Невже, тату, отсю греблю зробили бобри? — спитав Петро. — Вона так гарно зроблена і притоптана, що менї не вірить ся, аби її зробили бобри.

*) Грабежний зьвір, належить до рода куц.

(Дальше буде).